

Beyond the GAAP

2010. február

Előszó

Mivel e hónapban kevés hír érkezett az IASB-től, megragadjuk az alkalmat és februári kiadványunkban beszámolunk a *Lízingek* projekttel kapcsolatos fejleményekről. A témáról hamarosan várhatjuk a Nyilvános Tervezet megjelenését.

Ezenkívül folytatjuk az IASB pénzügyi eszközök értékvesztése projekt főbb pontjainak ismertetését, ezúttal a második résszel.

Továbbá szeretnénk megosztani Önökkel a jó hírt, hogy szerkesztő csapatunk állandó tagját, Françoise Flores-t kinevezték az EFRAG (Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoport) Szakértői Munkacsoportjának (TEG) vezetőjévé. Munkájához sok sikert kívánunk!

Kellemes olvasást!

Tartalom

Hírek röviden

IFRS hírek

2. oldal

Nagyító alatt

Lízingek: hol tartunk most?

4. oldal

Nyilvános Tervezet a pénzügyi instrumentumokról: Amortizált bekerülési érték és értékvesztés

9. oldal

Főszerkesztők:

Michel Barbet-Massin, Jean-Louis Lebrun

Szerzők:

Françoise Flores, Vincent Guillard, Julien Herveau, Sébastien Landry, Carole Masson and Arnaud Verchère

Írjon nekünk :

Kajtár Judit, Benedek Zoltán

ifrsnewsletter@mazars.hu

Mazars Kft.

1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.

Hírek

Françoise Flores a Mazars partnere irányítja az EFRAG Szakértői Munkacsoportját

A Mazars egyik partnerét, Françoise Flores-t nevezték ki az EFRAG (Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoport) Szakértői Munkacsoportjának (TEG) vezetőjévé. 2010 áprilistól Stig Enevoldsen-t váltja fel, és kinevezése három éves időtartamra szól.

Az EFRAG testületét 2001-ben hozták létre azzal a céllal, hogy támogassa és szakmai tanácsokkal lássa el az Európai Bizottságot az IFRS-ek alkalmazásával kapcsolatban, továbbá irányítsa a nemzeti számviteli szabályozó bizottságokkal folyó egyeztetéseket, felmerülő vitákat. Szintén az EFRAG koordinálja az IASB vagy IFRIC felhívásaira Európából beérkező válaszokat.

Az EFRAG többnyire a Szakértői Munkacsoportján (TEG) keresztül tevékenykedik, mely 12 különböző szakmai és földrajzi területet képviselő európai tagból áll. 2010. április elsejétől a TEG összetétele jelentős változáson esik át az öt új tag kinevezésével (köztük lesz Nicolas de Paillerets is a France Telecom-tól).

IFRS Hírek

➤ Befektető társaságok felmentése a konszolidáció alól

A FASB-al elindított konvergencia terv legyőzte az IASB azon kitarató álláspontját, hogy a befektető társaságok esetében nem engedélyez semmilyen kivételt a konszolidáció alól.

Bizonyos feltételek mellett a befektető társaságok – az érvényben levő US standardok hatására – értékelhetik valós értéken a kizárólagos ellenőrzésük alatt álló társaságokban levő részesedéseiket.

➤ A jövőbeni bevétel elszámolások standard hatóköre

A bevétel elszámolások projekt az eredeti tervek értelmében valamennyi típusú tevékenységre kiterjedt volna. Ugyanakkor a Vitaanyagban már megjelentek bizonyos lehetséges kivételek.

Az IASB végül meghatározta a jövőbeli standard hatókörét. Nem fognak a standard hatálya alá tartozni azok a biztosítási szerződések, pénzügyi instrumentumok, lízingek és garanciák, melyek jelenleg az IFRS 4 (Biztosítási szerződések) és IAS 39 (Pénzügyi instrumentumok) hatókörébe tartoznak.

➤ Kiegészítő megjegyzések tartalma az IAS 39 hatókörébe nem tartozó befektetéseknél

A hatályos standardok és kiadott nyilvános tervezetek ugyanazokat a követelményeket fogalmazzák meg a kiegészítő megjegyzések tartalmára vonatkozóan az ellenőrzés alá vont társaságok (leányvállalatok), közös ellenőrzés, illetve jelentős befolyás alatti társaságok (közös vezetésű, illetve társult vállalkozások) esetében.

Az IASB úgy döntött, hogy külön standardban kívánja összegyűjteni a fenti befektetéseket érintő előírásokat a kiegészítő megjegyzéseket illetően, annak érdekében, hogy azokat az egységesítéssel még áttekinthetőbbé és érthetőbbé tegye (a standard a közös vezetés alatt álló tevékenységek kiegészítő megjegyzéseire vonatkozó előírásait is tartalmazni fogja – ED 9).

➤ Pénzügyi instrumentumok kivezetése repó ügyletekben

Az IASB pénzügyi instrumentumok kivezetésével kapcsolatban lefektetett elvei alapján – amennyiben azokat kivételek nélkül alkalmaznánk –, értékpapír értékesítéssel majd visszavásárlással garantált kölcsönök esetében (repó ügyletek) az ügyletet forward vásárlással egybekötött eszközértékesítésként kellene kezelnünk és nem eszköz fedezettel garantált kölcsönként.

2010. februárban az IASB amellelt foglalt állást, hogy a repó ügyletek kivételt képezzenek a kivezetési előírások alól.

➤ Céltartalékok standard-tervezet publikálása

2010. február 19-én a Testület közzétette az IAS 37 Céltartalékok-at felváltó standard tervezetét (a végleges változat várhatóan 2010. harmadik negyedévben jelenik meg).

Ez a draft verzió tartalmazza a 2010. január 5-én kiadott 'Az IAS 37 szerinti kötelezettségek mérése' c. Nyilvános Tervezet valamennyi javaslatát. A Beyond the GAAP januári kiadványában ismertetett témákkal kapcsolatban nincsenek újabb fejlemények.

A jövőbeni standarddal foglalkozó dokumentum az alábbi linken érhető el:

<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/3C00FC6B-F8E3-4826-82B4-3580989B31EA/0/IFRSLiabilitiesWorkingDraftFeb10.pdf>

➤ IFRS-ek alkalmazása az USA-ban... legkorábban 2015-ben!

A SEC (amerikai standard-alkotó testület) február 24-i ülésén ismét napirendre került az IFRS-ekkel történő konvergencia kérdése.

A SEC továbbra is egyetért, hogy az amerikai befektetők javát szolgálná egy egységes, magas színvonalú, átfogó számviteli standard gyűjtemény.

Elismerte a SEC, hogy az IFRS a legalkalmasabb egy globális standard gyűjtemény szerepének betöltésére,

ebből kifolyólag folytatni kívánja a US GAAP és IFRS közötti konvergencia megteremtését.

Ennek megfelelően a SEC elrendelte egy olyan munkaterv elkészítését, mely a jelenleg folyamatban levő FASB és IASB konvergencia projektek befejezésén túl biztosítja az IFRS-ek elfogadásának döntés előkészítését 2011-ben az amerikai tőzsdén jegyzett társaságok részére.

Legkorábban 2015-ben válhat kötelezővé az IFRS-ek alkalmazása ezen társaságok pénzügyi beszámolójának elkészítésekor.

A SEC nyilatkozata a konvergencia további támogatásáról a lenti linken olvasható:

<http://www.sec.gov/rules/other/2010/33-9109.pdf>

➤ Az IASCF új alapszabálya

Az IASCF (Nemzetközi Számviteli Standard Bizottság Alapítvány) 2010. február 15-én kiadta módosított alapszabályát. A bejelentés pontot tett az IASCF 2008-ban megkezdett alapszabály felülvizsgálati folyamatára, mely annak fényében történt, hogy az IFRS-eket immár több mint 100 országban használják.

A projekt legfőbb kritériuma a szervezet átláthatóságának és közérdekű felelősségvállalásának biztosítása volt, melyet két lépésben hajtottak végre.

Az IASCF alapszabály felülvizsgálatának első lépése egy Ellenőrző Testület felállítása volt, melynek tagjai az EU, SEC, FSA (japán standard-alkotó testület) és az Értékpapír Felügyelet Nemzetközi Szervezetének (IOSCO) képviselői.

Az Ellenőrző Testület szerepe volt annak biztosítása, hogy az IASCF tagjai az alapszabállyal összhangban végezzék munkájukat, valamint a Kurátorok kinevezése, vagy újra

megválasztása.

Az áttekintés második lépésében meghozott változások – melyek 2010. március 1-jétől hatályosak – főbb pontjai a következők:

- a munkaprogram három évenkénti nyilvános konzultációjának bevezetése;
- elkötelezettség az 'elv alapú' megközelítéshez a számviteli standard alkotásban;
- rendkívüli procedúra bevezetése a standardok felgyorsított készítésére kivételes esetekben (kizárólag a Kurátorok 75%-ának jóváhagyásával).

Az IASC Alapítvány döntött a névváltoztatásról is, így a jövőben IFRS Alapítvány (IASC Foundation) elnevezéssel folytatja működését. Ehhez hasonlóan az IFRIC és SAC is új nevet kapott és továbbiakban IFRS-ek Értelmezési Bizottsága és IFRS-ek Tanácsadói Fóruma névvel tevékenykednek.

Végül a Kurátorok bejelentették a jövőbeni projekt terveket, melyek az alábbiak:

- az IFRS Alapítvány stratégiájának felülvizsgálata (korábbi IASCF)
- az IFRS-ek Tanácsadó Fórum (korábbi SAC) tervezett reformjainak áttekintése;
- a Kuratórium működési hatékonyságának vizsgálata.

A módosított alapszabály a következő linken érhető el:

<http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/B611DD9A-F4FB-4A0D-AEC9-0036F6895BEF/0/Constitution2010.pdf>

Jegyezzen elő a Beyond the GAAP-re

Beyond the GAAP, a MAZARS havonként megjelenő hírújságja a nemzetközi számviteli szabályokról és standardokról. Az újság ingyenes. Amennyiben elő szeretne jegyezni rá, várjuk jelentkezését az alábbi adatoknak feltüntetésével az ifrsnewsletter@mazars.hu címre:

- vezeték- és utónév,
- cégnév,
- e-mail cím.

A következő hónaptól küldjük az Ön részére a Beyond the GAAP aktuális számát email-ben, pdf formátumban.

Lízingek: hol tartunk most?

2009. márciusban az IASB és FASB (nemzetközi számviteli és amerikai pénzügyi számviteli standard testületek) közös projektje keretében adta ki a *Lízingek: Előzetes vélemények* című Vitaanyagát (ED). A publikált Vitaanyag főként a lízingbevevő számviteli elszámolásait taglalta, mivel a két testületnek még jelentős véleményeltérései vannak a lízingbeadó számviteli tranzakcióinak kezelését illetően (a Vitaanyaggal kapcsolatban további részleteket találhatnak a Beyond the GAAP 2009. márciusi kiadványában).

A Vitaanyagot óriási érdeklődés kísérte: a megjegyzések beküldési időszakában a két Testület több mint 300 levelet kapott, melyek az IASB honlapján, az alábbi linken tekinthetők meg:

<http://www.iasb.org/Current+Projects/IASB+Projects/Leases/Discussion+Paper+and+Comment+Letters/Comment+Letters/Comment+Letters.htm>

A Vitaanyag megjelenése óta az IASB és FASB folyamatosan dolgozott a lízingbeadó számviteli elszámolásának témakörével, valamint pontosításokat végeztek a lízingbevevő számviteli megközelítésére vonatkozóan is. A két témakört együttesen tartalmazó Nyilvános Tervezet megjelenésére 2010. második negyedévére tehetjük, míg a végleges standard kiadására várhatóan 2011. első felében kerülhet sor. 2013 előtt biztosan nem várható a standard kötelező alkalmazása.

Tekintettel a projekt kiemelt jelentőségére, a Beyond the GAAP e számában összefoglaljuk az IASB önállóan, vagy FASB-al közösen kidolgozott javaslatainak legfrissebb fejleményeit.

➤ **Miről is szóltak a beküldött levelek?**

Az IASB 2009. szeptemberben tartott ülésén ismertették a Vitaanyagra beérkezett komment levelek tartalmát. Az elemzések rávilágítottak arra, hogy a választ beküldők többnyire az alábbi strukturális döntéseket támogatják:

- valamennyi lízingszerződés egyedi kezelése a megjelenítéskor
- a lízing meghosszabbítás opciója miatt a kezdeti lízingszerződés eszköz és kötelezettség értékelésének módosítása,
- az eszközök és kötelezettségek amortizált költségen történő bemutatása a későbbi értékelésben, valamint a kötelezettségekben bekövetkezett változások módosítása az eszköz értékelésében.

Ugyanakkor néhány tervezetbeli javaslat határozott visszautasításra talált:

- a lízingbevevő járulékos kamatlábának időszakonkénti felülvizsgálata,
- opció a kötelezettség valós értéken történő bemutatására,
- függő bérleti díjak megjelenítése,
- valószínűséggel súlyozott megközelítés a függő kötelezettségek mérése során.

Végül megjegyezzük, hogy a válaszok egyértelműen rávilágítottak arra, hogy a lízingbevevő és lízingbeadó elszámolási szabályait együttesen kell kidolgozni.

➤ A nyilvános tervezet hatóköre

Lízing definíciója

Az egyeztetési folyamat jelenlegi stádiumában a két Testület a lízinget a következőképp definiálja: 'olyan szerződés, melynek értelmében egy meghatározott eszköz használati joga bizonyos időtartamig átadásra kerül ellenérték fejében'.

Kivételek

A két Testület közös döntése alapján a jövőbeni standard hatóköre nem terjed ki az alábbiakra:

- immateriális javak,
- természeti erőforrások (ásványkincsek, gáz- és olajkitermelés),
- biológiai eszközök.

A két Testület abban is közös döntésre jutott, hogy a vételi és eladási szerződés típusok nem sorolhatók a lízingek közé és a jövőbeni standard hatóköre ezekre nem terjed ki. Ugyanakkor a standard definiálni fogja, hogy azokat a szerződéseket tekinti vételi, illetve eladási jellegűeknek, melyeknél a megállapodás értelmében az érintett eszköz feletti ellenőrzési jog átadásra kerül (i.e. az eszköz feletti rendelkezési jog). Ez a következő esetekben áll fenn:

- szerződés alapján az eszköz tulajdonjoga automatikusan a bérlőt illeti meg,
- szerződés lehetőséget ad az eszköz megvételére és szinte bizonyos, hogy az opcióval élni fog a bérlő,
- szerződés szerint a bérbeadó előre meghatározott fix ellenértéket kap,
- szerződés időtartama valószínűleg az eszköz hasznos élettartamának egészét lefedi és a szerződés végén a bérbeadónál, az eszköz használatából származó kockázatok és hasznok már csak jelentéktelennek minősíthetők.

A két Testület továbbá arról is döntött, hogy a földterületek, telkek hosszú távú bérbeadása nem számít vételi-eladási szerződésnek. Egyúttal utasították a szakmai bizottságot, hogy a lehetséges kritériumokat dolgozza ki, mely esetekben tartozhatnak az új standard hatóköre alá.

➤ A Testület javaslatai a lízingek bemutatására a lízingbevevő beszámolójában

A Vitaanyagban a javaslatok a 'használati jog' elvét tartalmazzák, vagyis a lízingbevevő egy jogot mutat ki, valamint ezzel szemben egy kötelezettséget a lízingdíjak fizetésére vonatkozóan. A két Testület továbbra is fenntartja ezt a modellt a lízingbevevő pénzügyi kimutatásaira valamennyi lízingszerződésnél.

Kötelezettségek mérése

A kezdeti kötelezettség mérése megegyezik a bérbevevő járulékos kamatlábával diszkontált lízingfizetések összegével. A lízingszerződés implicit kamatlába megfelelő jelzés lehet arra, hogy a társaság hasonló kölcsönt milyen kamattal tudna felvenni az adott piaci körülményeket figyelembe véve.

A kötelezettség későbbi mérése amortizált költségen történik. A diszkont ráta változatlan a lízingszerződés teljes futamideje alatt. A lízing feltételekben bekövetkező változás esetén a lízingbevevő diszkont rátájának a felülvizsgálata nem szükséges. A valós érték szerinti mérés nem megengedett.

Használati jogot jelentő eszköz mérése

A lízingelt eszköz használati jogának mérése költség alapú. A kezdeti kötelezettség összegével kell a költségnek megegyeznie. A lízingszerződés tárgyalási folyamatában felmerülő kezdeti közvetlen költségek az eszköz értékét növelik.

A lízing futamidő alatt a használati jogot amortizálni kell és az amortizációt az eredménykimutatásban bemutatni (nem bérleti költség lesz). Mivel a használati jog immateriális javaknak számít, az IAS 38-at szükséges alkalmazni annak megállapítására, hogy a valós érték opció alkalmazható-e. A standardban felsorolt kritériumok alapján szinte valószínű, hogy nem lesznek esetek a valós érték alkalmazására. Annak megállapítására, hogy a használati jogra értékvesztést kell-e elszámolni az IAS 36 standardot kell figyelembe venni.

A lízing meghosszabbításának vagy megszüntetésének számviteli kezelése

A lízing futamidejének meghatározásakor azt a leghosszabb időtartamot kell megállapítani, mely a szerződéses feltételek, vonatkozó gazdasági tényezők és a vezetőség szándékainak elemzése alapján valószínűleg fenn fog állni.

A vezetőség szándékainak figyelembe vételét eleinte egyértelműen kizárta a Vitaanyag, de a későbbiekben jóváhagyásra került (bár egyes IASB tagot ezzel nem értettek egyet). Kétségtelen, hogy a Nyilvános Tervezet megfogalmazásánál ennek körülményeit pontosítani kell (például olyan esetek is előfordulhatnak, amikor a szerződés meghosszabbításának elvetése ellentmond a társaság gazdasági érdekeinek).

A lízing időtartamát felül kell vizsgálni, amennyiben a körülmények megváltoznak. Mindazonáltal annak érdekében, hogy ne kelljen valamennyi szerződést szisztematikusan felülvizsgálni a beszámolási időszak végén, a Nyilvános Tervezet azt javasolja, hogy ennek elvégzése csak abban az esetben szükséges, ha a változások miatt a korábbi megítélés módosításra szorul. A lízing futamidő változása miatti kötelezettség módosítását az eszköz könyv szerinti értékének változtatásával együttesen kell bemutatni.

➤ A Testület javaslatai a lízingek bemutatására a lízingbeadó beszámolójában

A két Testület javasolt modellje szerint a lízingbeadó szempontjából logikusan az következne, hogy ki kell vezetnie az eszközt arra az időtartamra, amíg a lízingbevevő birtokolja az a feletti használati jogot. De ez nem így van! A Testület tagjainak többsége amellett döntött, hogy a "teljesítési kötelelem" megközelítést kell alkalmazni.

Ebben a modellben a lízingbeadó megtartja a mérlegében az eszközt, ezen kívül felvesz egy követelést a lízingbevevőtől várható lízingdíjak alapján, valamint egy kötelezettséget, mely a futamidő alatti teljesítési kötelelemhez kapcsolódik. Ez a kötelezettség testesíti meg a lízingbeadó azon kötelmét, hogy a futamidő teljes időtartamára az eszköz feletti használati jogot átadja a lízingbevevőnek. A teljesítési kötelezettség csökkenésével párhuzamosan az idő múlásával bevételek generálódnak a lízingbeadónál.

Követelés mérése

A követelés kezdeti összege megegyezik a várható fizetések jelenértékével. A diszkont ráta a lízing belső kamatlába. A lízing kezdetekor felmerült közvetlen költségeket figyelembe kell venni.

A lízing futamideje alatt a követelést amortizált költségen kell mérni az effektív kamatláb módszerrel. Amennyiben a futamidő változik a felülvizsgálat alapján, az implicit kamatlábat nem szabad változtatni.

A teljesítési kötelezettség mérése

A lízingbeadó teljesítési kötelezettségét kezdetben a tranzakció díjával megegyező összegben kell bemutatni, mely valójában megegyezik a könyvelt követelés értékével.

A lízing ideje alatt a teljesítési kötelezettség fokozatosan csökken annak mértékében, ahogy a bérbeadó kötelme egyre kisebb az idő múlásával a lízingelt eszköz használati jogának átadására vonatkozóan. A teljesítési kötelezettség egyenes arányban csökken és ugyanolyan ütemben, ahogy a bevételek keletkeznek. Természetesen, ha a lízingszerződés értelmében a lízingbevevő az eszközt nem használhatja folyamatosan, akkor a teljesítési kötelezettség változásának is ezt kell tükröznie.

A megújítási vagy megszüntetési opciók számviteli kezelése

Az IASB hasonló előírásokat fogalmazott meg a bérbeadóra és bérbevevőre: a lízing futamideje az a leghosszabb időtartam, amíg a lehető legvalószínűbb a szerződés fenntartása. Az elemzés során tekintettel kell lenni a szerződéses feltételekre, fontosabb gazdasági tényezőkre és az adott ügyfélre. Ha a feltételek megváltoznának, akkor szükségessé válhat a futamidő módosítása. A futamidő változása miatt módosított lízing követelések egyúttal a teljesítési kötelezettségek változtatását vonják maguk után.

↪ Függő bérleti díjak

Általános elvek

A lízingbeadó követelése, míg a lízingbevevő kötelezettségei határozzák meg a függő bérleti díjakat.

A függő bérleti díjak kezdeti mérése a valószínűséggel súlyozott megközelítés alapján történik, de nem feltétlenül szükséges valamennyi kimenet figyelembe vétele. Ez megkérdőjelezi azt az elvet, hogy a beszámolási időszak végével az újbóli értékelést el kell-e végezni. A tervezet szerint várhatóan csak abban az esetben szükséges a követelés vagy kötelezettség értékének felülvizsgálatát, ha az adott riportálási időszakban a változások hatása jelentős.

Becslésekben történő változások

A lízingbevevők esetében a fizetendő bérleti díjakban bekövetkezendő változásokat az eredménykimutatásban kell elszámolni. Valamennyi egyéb változás hatását a lízingbevevő használati jogot megtestesítő eszközének módosításával kell kimutatni. A garantált maradványérték változását a függő bérleti díjas megállapodásokhoz hasonlóan kell elszámolni.

A lízingbeadók esetében a függő bérleti díjas megállapodásoknál a követelések összegében bekövetkezett változásokat úgy kell kezelni, mintha az eredeti tranzakció értéke változna és módosítani kell a lízingbeadó teljesítési kötelezettségének összegét. Abban az esetben, ha ez a változás már teljesített kötelezettséghez kapcsolódik, a hatást az eredménykimutatásban, ha pedig nem teljesített kötelezettséghez kapcsolódik, akkor a változás hatását a teljesítési kötelezettség korrekciójaként kell elszámolni a könyvekben.

↪ Értékesítés és visszlízing

Az értékesítés és visszlízing tranzakciókat, melyek keretében az eladó/lízingbevevő átadja az eszköz feletti jogot a vásárlónak/lízingbeadónak, úgy kell kezelni mintha egy értékesítési, majd egy azt követő lízingszerződésről lenne szó. Az értékesítés hatására az eszköz kivezetésével nyereség vagy veszteség realizálódik, melyet szükségszerűen korrigálni kell, ha az értékesítési ár, vagy a visszlízing feltételei eltérnek a piaci értéktől.

➤ A Testület javaslata speciális lízing típusokra

Mi a helyzet a rövid lejáratú lízingekkel?

A rövid futamidejű lízingek egyszerűsített elszámolási szabályokat fognak élvezni. A két Testület a várhatóan maximum 12 havi lízingszerződéseket definiálta rövid futamidejűnek.

A lízingbevevő a rövid lejáratú lízinggel kapcsolatos nettó fizetendő díjat mutatja ki kötelezettségként a mérlegében és ezzel párhuzamosan a vonatkozó használati jogot, mint eszközt. Az eszköz és a kötelezettség a futamidő alatt lineárisan kerül leírásra. A lízing díjakat az eredménykimutatásban számolja el anélkül, hogy elkülönítené az amortizációs és pénzügyi költségeket. A társaságok akkor is alkalmazhatják ezt az egyszerűsített elszámolási formát, ha rendszeresen kötnek lízingszerződéseket azonos típusú eszközökre (pl. fénymásolók, építési berendezések, gépjárművek, stb.).

Az egyszerűsített módszert választhatja a lízingbeadó is.

Hogyan kell elszámolni a lízingbeadóknak a befektetési célú ingatlanok lízingszerződéseit?

Az IAS 40 szerint a lízingbeadó választhat, hogy a befektetési célú ingatlanokat bekerülési- vagy valós értéken mutatja ki.

A két Testület határozata alapján amennyiben a befektetési célú ingatlant lízingbeadó a valós érték mellett dönt, akkor a lízingekre vonatkozó új standardot nem alkalmazhatja. Így ebben az esetben nem lesz követelés és teljesítési kötelezettség kimutatva, hanem kizárólag bérleti díjat fog elszámolni az eredménykimutatásban, méghozzá a futamidő tartama alatt lineáris elszámolási módszerrel.

➤ Javasolt átmeneti rendelkezések

A jövőbeli standard első alkalmazásakor a két Testület döntése alapján a lízingbevevőnek az új standardot figyelembe kell vennie valamennyi élő lízingszerződésre (kivéve a pénzügyi lízingeket bizonyos feltételek alatt). Ekkor a kötelezettséget a hátralevő lízingdíjak jelenértékének összegében kell meghatározni (a diszkontráta a lízingbevevő belső járulékos kamatlába lesz). Az eszköz használati jogának mérését azonos alapokon kell elvégezni és értékvesztési vizsgálat alá vetni.

A lízingbeadónál az átmeneti rendelkezéseket még a későbbiekben fogják eldönteni.

➤ Következő lépések

A két Testület folytatja a megbeszéléseket lízing témában az elkövetkezendő hónapokban annak érdekében, hogy 2010. június végére kiadhassák a Nyilvános Tervezetet, mely tartalmazni fogja mind a lízingbeadó, mind a lízingbevevő számviteli elszámolásának előírásait. Kiváltképp az alábbiak lesznek a Testületek napirendi pontjai:

- értékesítés és visszlízing, bemutatás és kiegészítő megjegyzések a lízingbevevőnél,
- eszközök értékvesztése (lízingelt eszköz és követelések), követelés kivezetése, teljesítési kötelezettség későbbi mérése a lízingbeadó pénzügyi kimutatásaiban.

Nyilvános Tervezet a pénzügyi instrumentumokról: Amortizált bekerülési érték és értékvesztés

A Beyond the GAAP januári kiadványában összefoglaltuk a "Pénzügyi instrumentumok: Amortizált bekerülési érték és értékvesztés" címmel megjelent Nyilvános Tervezet fő elveit. Ebben a hónapban visszatérünk a témához és rövid összefoglalóval szolgálunk a tervezetben található vitaindító kérdésekről.

➤ "Időpont (PIT)" vs. "Időciklus" (TTC)

A várható veszteségen alapuló modell szükségszerűen megkívánja, hogy a veszteségeket valamilyen módon meg kell becsülni a társaságoknak. Ez kétféleképpen történhet:

- Az első módszer szerint a gazdasági helyzet jelenlegi állapotát kell figyelembe venni és ebből kiindulva történik a várható veszteségek becslése. Ebben a megközelítésben a gazdasági környezet felmérése egy adott időpontban történik, ezt hívják "időpont" (point in time – PIT) szerinti megközelítésnek;
- A második módszer alapján egy gazdasági periódus alatt bekövetkező változások átlagát kell megfigyelni az értékvesztés mértékének számításakor. Ennek a megközelítésnek "időciklus" (through the cycle – TTC) az elnevezése.

A két eltérő megközelítés könnyebb megértéséhez vegyünk egy példát: 3 éves periódusra különböző fogyasztási hitelek kerültek kibocsátásra. Az elmúlt 15 évben a hasonló hiteleken elszenvedett veszteségek statisztikai átlaga 5%. Kedvező gazdasági környezetben ez az arány 2%, míg pénzügyi válság esetében 10%-ra emelkedik.

Az "időpont" szerinti megközelítésnél a következő veszteség rátákat kell alkalmazni:

- 2%, ha a gazdasági környezetet kedvezőnek ítéljük;
- 10%, amennyiben kedvezőtlennek minősítjük a gazdasági helyzetet.

Az "időciklus" módszer szerint a veszteség 5%-os lesz.

Az "időpont" szerinti megközelítés előnyei és hátrányai

A legfőbb előnye ennek a módszernek, hogy az adott pillanatban fennálló hitelekre a lehető legpontosabb várható veszteség rátát alkalmazza.

Ugyanakkor a megközelítés korlátai az alábbiak:

- Először is azon alapul, hogy a társaságok meg tudják ítélni a gazdasági környezetben várható változásokat és azok hatásait. Például joggal felmerülhet a kérdés vajon hány társaság tudta volna megjósolni egy 2006-ban 3 évre kibocsátott kölcsön esetében, hogy annak lejáratá előtt egy súlyos pénzügyi válság következik be;
- Másodsorban amiatt is kritikával illették, hogy a módszer "rövid-távú, nem ciklikus" szemléletű. Feltételezve, hogy a társaságok helyesen mérik fel a gazdasági környezetet, kedvezőtlen körülmények esetén magasabb értékvesztést számolnának el (ezáltal kisebb nyereségre, vagy magasabb kockázati felárra tesznek szert). Mindez csak a krízis felgyorsításához járulna hozzá.

Az "időciklus" szerinti megközelítés előnyei és hátrányai

A megközelítés előnyei pontosan az "időpont" módszer hátrányainak ellentétei, így:

- Nem szükséges a gazdasági környezet megítélése. Lényegtelen, hogy éppen felívelő vagy hanyatló fázisban van az üzleti ciklus, mivel az alkalmazott ráta a teljes időszak átlagát mutatja;
- Előnye, hogy hosszú távú szemléte miatt a társaságok az adott gazdasági helyzettől függetlenül azonos rátát használnak.

Ugyanakkor ezt a megközelítést is érte kritika:

- Először is azzal a feltételezéssel él, hogy az üzleti ciklusok mérhetőek és a jövőbeni ciklusok hasonlóan fognak viselkedni a múltbeliekhez;
- Másodjára, megfelelő az alkalmazása hosszú lejáratú kölcsönökre, de nehezen lehetne adaptálni rövid lejáratúakra, melyek a definícióból kiindulva nem fednek le egy teljes üzleti ciklust. Ebben az esetben az elemzésnek abból kell kiindulnia, hogy a társaság fenntartja a rövid lejáratú hitelek kibocsátását a jövőben és a különböző termék generációk között szoros kapcsolat tapasztalható. A megközelítés bírálói úgy vélik, hogy ezzel a módszerrel olyan jövőbeni eszközökre képez a társaság értékvesztést, melyek a mérlegben még nem is léteznek.

Az IASB a nyilvános tervezetben, több példában és a Következtetések alapja szekcióban is az "időciklus" szemlélet helyett inkább az "időpont" megközelítés alkalmazását javasolja. Kétségtelen, hogy az érintettek (stakeholders) alaposan górcső alá fogják venni a lehetőségeket és a komment levelekben az érdekeiket leginkább támogató észrevételeket fogják beküldeni.

➤ 'Zárt' portfólió vs. 'Nyitott' portfólió

A portfólió típusok az értékvesztés fontos aspektusát határozzák meg:

- a 'zárt' portfólió megközelítés esetén az azonos jellemzőkkel bíró homogén hiteleket tartalmazó generációkból portfóliót képez a társaság. A portfólió lejáratok a megképzett értékvesztést vissza kell írni (vagyis amikor a részét képező hitelek lejárnak, vagy megszűnnek);
- a 'nyitott' portfólió megközelítés ezzel szemben egy folytonosan megújuló portfólió, mely újonnan kibocsátott hiteleket is tartalmaz. Így a portfólió csak akkor szűnne meg, ha a társaság abbahagyja ezen jellegű tevékenységét. Ebben a rendszerben az értékvesztést egy állandóan változó összetételű portfólióra kell képezni.

Mindkét megközelítésnek vannak előnyei és hátrányai, melyek közül a legfontosabbak a következők:

A 'zárt' portfólió megközelítés egyik előnye, hogy az értékvesztés képzés nyomon követése teljesen egyértelmű: a portfólió lejáratok a társaság pontosan tudja, hogy a felmerült veszteségekre túl kevés, vagy esetleg túl sok értékvesztést képzett. Ezzel a módszerrel sokkal könnyebb az értékvesztés feltételezéseit igazolni (visszamenőleges tesztelés). Ugyanakkor a módszer néhány esetben óriási számú portfólió képzését és folyamatos ellenőrzését követeli meg.

Vegyünk egy leegyszerűsített példát: egy társaságnak, mely havonta három típusú hitelterméket árul a piacon (fogyasztási hitel, jelzáloghitel és pl. közintézményeknek nyújtott hitelek) a tevékenység első évének végén 36 zárt portfóliót kell kezelnie és ugyanennyi számú kapcsolódó értékvesztés kalkulációt. Amennyiben valamennyi típusú hitel 3

éves lejáratú, a társaságnak a lejáratig több mint 100 portfólió menedzselését kell biztosítania. Könnyen elképzelhetjük, hogy ennek a megközelítésnek a komplexitása mit jelent pl. egy nemzetközi, több üzletágban tevékenykedő társaságnak.

A 'nyitott' portfólió módszer egyértelműen csökkenti a kezelendő portfóliók számát. A hitelek újabb generációinak nem szükséges külön portfóliókat létrehozni, hanem azok automatikusan a már nyitott kapcsolódó portfólió részét fogják képezni. Viszont a portfólió menedzselés egyszerűsége mellett az értékvesztés ellenőrzése és a vonatkozó feltételezések alátámasztása sokkal bonyolultabbá válik (visszamenőleges tesztelés). Mivel a portfóliók sohasem járnak le, a kapcsolódó értékvesztést kell folyamatosan módosítani. Az idő múlásával ennek ellenőrzése nehézkessé válik.

Végül bemutatjuk az összefüggést a várható veszteségek és a portfólió típusa között. Az 'időciklus' szerinti megközelítés – mely az azonos típusú hitelek generációi közötti összefüggésen alapul - inkább a 'nyitott' portfólióknál alkalmazható, melyekben a generációk csoportja található, mint a 'zárt' portfólióknál, ahol egy-egy csoportot kizárólag ugyanazon generáció pénzügyi instrumentumai alkotják. Ugyanakkor az 'időpont' modellt ezzel szemben sokkal könnyebb 'zárt' portfóliókra használni.

A fentiekben ismét a két megközelítés különbségeit láthatjuk; a megjegyzéseket beküldők várhatóan a számukra kedvezőbb mellett fognak érvelni. Valószínűleg a vélemények az érintettek személyes érdekeit fogják tükrözni. A választás mindenképp befolyásolja a hitelezési veszteségre számolt értékvesztés mértékét, ezért fontos a kapcsolat megteremtése a beszámoló készítőik által kialakított management modellel.

➔ Mi a kapcsolat a várható és felmerült veszteségek között?

Ennek bemutatásához vegyük a Beyond the GAAP januári számában bemutatott példát.

Van egy 100 névértékű hitel, amely 5 év múlva egy összegben törlesztendő, évi 5% a szerződés szerinti kamat. Az egyszerűsítés kedvéért feltételezzük, hogy nem merültek fel kibocsátási költségek és előtörlesztés sem várható.

Továbbá a menedzsment 2 veszteséget vár a 3. évi kamatkövetelésen. A várható veszteséget tartalmazó effektív kamatláb 4.6% lesz (ld. alábbi számítás).

Év	Várható pénzáramok hitelezési veszteséggel	Effektív kamatlábbal dizkontált jelenérték
1	5,00	4,78
2	5,00	4,57
3	3,00	2,62
4	5,00	4,18
5	105,00	<u>83,85</u>
		100,00

Amennyiben a menedzsment cash flow előrejelzései pontosak, a nyilvános tervezet szerinti modell alapján az alábbi hatások jelentkeznek:

Év	Amortizált bekerülési költség az időszak elején	Eredményhatás	Pénzáramok	Amortizált költség az időszak végén
1	100,00	4,60	5	99,60
2	99,60	4,58	5	99,18
3	99,18	4,56	3	100,75
4	100,75	4,64	5	100,38
5	100,38	4,62	105	-

Látható a fenti kalkulációban, hogy a 3. évben felmerült veszteség hatása végig kimutatható az 5 éves perióduson keresztül. Az eredménykimutatásban nem az adott időszakban jelenik meg, hanem több évet érintő elhatárolásként.

Egyes javaslatok értelmében a várható veszteség megközelítés modelljét egészítsék ki azzal a követelménnyel, hogy az elszámolt értékvesztésnek egyenlőnek, vagy magasabbnak kell lennie, mint a felmerült veszteségnek. Ennek eredményeképp a felmerült veszteség elhatárolás megszűnne.

Egyszerűnek tűnik az elv, de annak kivitelezése a gyakorlatban sokkal komplexebb. Nem egyeztethető össze az effektív kamatláb mechanizmusával. Ha bevezetésre kerül a felmerült veszteséggel legalább megegyező értékvesztés elszámolása, akkor a pénzügyi eszköz kezdeti effektív kamatlábat újra kell számolni. Az effektív kamatláb változtatása ellentétes a nyilvános tervezet előírásaival és az amortizált bekerülési érték számítási módszerének módosításához vezetne.

➤ Hogyan kell elszámolni a becslések változásait?

A nyilvános tervezetben az IASB az ún. "utolérés módszert" ('catch-up) javasolja a becslésekben bekövetkezett változások elszámolására. A módszer értelmében azonnal el kell számolni az eredménykimutatásban a különbséget az eredetileg becsült kezdeti effektív kamatlábbal diszkontált cash flow-k és az ugyanazzal a kamatlábbal¹ diszkontált módosított cash flow-k között. Ezzel a módszerrel a becslésekben bekövetkezett változások elszámolása az adott effektív kamatlábának megtartása mellett történik.

Azonban vannak akik azt az álláspontot képviselik, hogy a becslések felülvizsgálatának hatását meg kell osztani a pénzügyi eszköz élettartamának egészére. Ennek oka, hogy a bevételek és ráfordítások elszámolása szimmetrikus legyen. A kölcsön kibocsájtója a hitelezési veszteség fedezetét is tartalmazó bevételeket fokozatosan realizálja, mellyel konzisztensnek tűnik, hogy a hitelezési kockázat miatt várható veszteségeket is analóg módon számolja el. Azonban ez a megközelítés csak úgy valósítható meg, hogy a becslések felülvizsgálatával párhuzamosan az effektív kamatlábat is korrigálni szükséges.

Meg kell említeni, hogy a becslések változásának lekezelése sokkal érzékenyebb téma az 'időpont' típusú megközelítés esetében, mint az 'időciklus' szerintinél. Ez utóbbinál vélhetően a felülvizsgálatok kisebb gyakorisággal szükségesek.

¹ Lásd a példát a *Beyond the GAAP* januári számában.

⇒ **Effektív kamatláb alkalmazása a modellben**

Ahogy már korábban ismertettük, a nyilvános tervezet megközelítései alapja az effektív kamatláb módszer alkalmazása, mely magába foglalja a hitelezési veszteségeket is. És ugyanúgy kell a számításokat elvégezni az effektív kamatlábbal, mint az IAS 39-ben.

Láthattuk az imént, hogy a tervezetben javasolt egyes alternatívák nem egyeztethetők össze az effektív kamatláb módszer mechanizmusával. Elképzelhető, hogy az értékvesztés képzés és az effektív kamatláb számítás elkülönítése gyakori témája lesz a nyilvános tervezettel kapcsolatban felmerülő vitáknak.

⇒ **Melyek a következő lépések?**

A nyilvános tervezetre 2010. június 30-ig lehet a véleményeket, kommenteket beküldeni. Tehát a következő négy hónapban lesz lehetősége az érintetteknek az alternatív megközelítések részletekbe menő vizsgálatára, azok gyakorlati megvalósíthatóságának átgondolására.

Továbbá érdeklődéssel várjuk a Szakértői Tanácsadó Testület² (Expert Advisory Panel) munkájának eredményét és az amerikai szabályozók külön megjelenő nyilvános tervezetének javaslatait.

Végül további információkat tudhatnak meg az olvasók az EFRAG (Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoport) és az FEE (Könyvelők Európai Szövetsége – Federation of European Accountants) közösen kiadott angol nyelvű tájékoztatójából az alábbi elérhetőségen: <http://www.efrag.org/news/detail.asp?id=485>

² A Szakértői Tanácsadó Testületet az IASB hozta létre. Tagjai olyan szakemberek, akik a Nyilvános Tervezetben javasolt megközelítések gyakorlati alkalmazhatóságának feltételeit vizsgálják.

Az IASB, IFRIC és EFRAG soron következő üléseinek időpontjai

IASB

2010. március 15-19

2010. április 19 - 23

2010. május 17 - 21

IFRIC

2010. március 4 -5

2010. május 6 -7

2010. július 8 -9

EFRAG

2010. március 24 – 26

2010. május 5 – 6

2010. június 9 – 11

A Beyond the GAAP a Mazars & Guérard kiadványa. A hírlevélben található információk csupán általános tájékoztatásul szolgálnak. Ezek az információk nem helyettesíthetik a szakmai tanácsadást, és nem szolgálnak bármely döntés vagy cselekmény alapjául a tanácsadójával való előzetes konzultáció nélkül.

Jelen kiadvány előzetes kivonatát 2010. március 9-én zártuk le.
© MAZARS – 2010. február – Minden Jog Fenntartva